

JUAN MARÍA BANDRÉS, PRESIDENT D'EUSKADIKO EZQUERRA

«Un president socialista no seria representatiu»

Juan Mari Bandrés és el candidat a *lehendakari* per Euskadiko Ezkerra. Partidari d'un pacte entre el PSOE, EA i EE, diu que el nou president hauria de ser nacionalista, i que no importa si no sap parlar èuscar. Com ell, per exemple.

Xabier Oleaga

—**Q**uina és la coalició governamental més viable?

—Nosaltres hem estat dient, abans de la campanya electoral i al llarg d'aquesta, i el nostre partit és dels que creuen en les coses que diu, que cal en aquest país un govern de progrés i de canvi, i això significa la no-continuitat de la situació actual. Per tant, nosaltres exclouríem, com una solució als problemes d'Euskadi, un govern del PSOE-PNB amb algun suport circumstancial del CDS o CP, perquè això no seria més que una pròrroga del pacte de legislatura. En conseqüència, parle d'un govern en el qual hi hagués el PSOE per exigències naturals de l'actual composició del parlament basc, en què hi hagués, també, Eusko Alkartasuna, i Euskadiko Ezkerra. Però em tem que el PNB en aquests moments és molt lluny d'aquesta autocrítica, que seria del tot necessària per formar part d'un govern d'aquesta naturalesa.

—**Q**uín paper creu que EE podria fer en aquest pacte? En concret, ¿discutirien la possibilitat de qui seria el lehendakari?

—La figura del *lehendakari* en aquest moment ha quedat relegada a un segon terme. Ens sembla que és molt més important saber en quins punts programàtics estem d'acord. És a dir, quins horitzons polítics som disposats a assumir tots junts. Nosaltres,

«Nosaltres exclouem un govern PSOE-PNB. Això seria una pròrroga».

en tot cas, hem advertit que el *lehendakari*, donada la composició del Parlament, que alhora reflectesca la composició sociològica i electoral d'aquest país, hauria de ser *abertzale*, però, en aquest moment, no en fem qüestió. Jo crec que qualsevol dels dirigents de qualsevol d'aquests tres partits polítics podria ser-ho. Amb la reserva que faig jo del possible president socialista, en tant que seria representatiu d'un sector molt petit, molt escàs, del conjunt de la població. Qualsevol altre *lehendakari* que fos *abertzale* tampoc no representaria idènticament la resta del món *abertzale*, però, si més no, tindria en comú la condició de nacionalista amb un sector molt més ampli de la població.

—**Q**uina importància concedeixen

al coneixement de l'èuscar per ser-ne candidat?

—Jo crec que un candidat a *lehendakari* està obligat a, si no coneix l'èuscar, perfeccionar-lo, però tampoc no entenc que pugui ser objecte d'una discriminació, perquè en aquests països el vuitanta per cent dels bascos, i són tan bascos com el primer, no estan alfabetitzats, no saben escriure i llegir correctament el basc. Malauradament, i per raons històriques i polítiques que tenen un motiu molt senzill. Pretendre excloure de la possibilitat d'accés a *lehendakari* un vuitanta per cent dels bascos em pareix una discriminació molt exagerada, i afortunadament, ningú no la manté seriosament, o molt pocs.

—¿A què creuen que es deu l'augment dels vots d'EE?

—S'han de començar a imposar un poc els criteris de tolerància, d'obertura, de capacitat de diàleg, de racio-

nalitat, en definitiva, que ha estat proposant EE al llarg de tota la seua existència com a partit polític. Creiem que en aquest país, encara molt dolent i crispat, amb molts problemes extrapolítics, és molt difícil que s'imposi, com s'imposaria en la normalitat, el sentit comú polític que EE propicia.

Però em pense que aquest disc s'ha trencat i, quan semblava que EE era un partit polític molt petit que no acabava mai de trencar els murs que l'envoltaven, aquesta vegada s'ha produït. Pel que diuen els sociòlegs, el vot prové fonamentalment de dos sectors: un sector del vot treballador obrer —ai-

xò s'ha notat de manera notòria a la conca del Nervion—, i la gent jove. A mi, em sembla il·lusionant veure que és un partit que està rebent un suport, que pot estar molt esperançat amb l'aportació d'aquest vot jove que a Euskadi s'està repartint entre EE i HB, entre els dos nacionalismes moderns, però l'un radical i l'altre de més moderat.

—¿De què parlava quan deia «problemes extrapolítics»?

—Potser la terminologia no ha estat massa precisa. Em referia a qüestions que no són estrictament polítiques. Parle de la violència; val a dir, la violència té origen polític i els

presos d'ETA són presos polítics. No en tinc cap dubte. Però no és estrictament polític. Jo entenc que els problemes polítics apareixen més emmarcats en l'economia i en el que es podria definir com problemes de la societat civil. La violència és una cosa que ens ve d'afegit, una motivació evidentment política i ja vella, però, que des del meu punt de vista, no té una essència estrictament política.

—Hi ha un tema col·lateral relacionat amb els vots d'EE. ¿Recorda aquella nota publicada en alguns mitjans d'Euskadi en la qual el SUGC —Sindicato Unitario de la Guardia Civil— denunciava que se'ls demanava el vot per a EE i PSOE?

—Bé, això fou una intoxicació claríssima des del meu punt de vista. No és casualitat que aquesta notícia aparegués en un òrgan de premsa que poc té a veure amb la guàrdia civil ni amb el SUGC. Però, en tot cas, la resposta arriba en el seu moment, amb una querrel·la contra *Egin*. Jo afegiria que, si els guàrdies civils que viuen a Euskadi fossen intel·ligents, farien molt bé de votar Euskadiko Ezkerra, perquè és l'únic partit que, si un dia governa, els enviarà a casa, amb les seues famílies, tranquil·lament, als seus pobles d'origen, on ningú no els mate ni els cause lesions. I, a més, complint el que ells volen, perquè en aquest país es fan enquestes serioses i es veu que tots els guàrdies civils volen anar-se'n, i que nosaltres volem que se'n vagen...

Després d'alguna conversa amb policies, he arribat a la conclusió que el nostre comú enemic i el nostre únic enemic és el senyor Barrionuevo, per-

CALENDARI D'ACCIO CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ 1987

Ja es
a la venda
a les
llibrerries

Pintura valenciana del segle XVIII

AK

què ells se'n volen anar i nosaltres volem que se'n vagen. Aleshores, ¿qui s'hi oposa?

—*Abans definia EE i el PNB com a partits nacionalistes, abertzales. Quan EE parla de nacionalistes, quan parla d'abertzales, ¿què vol dir? ¿En què es diferencia dels abertzales d'HB, per exemple?*

—Dels abertzales d'Herri Batasuna és bastant clar en què es diferencia. En el fet que nosaltres acceptem les institucions que provenen de l'estatut de Gernika, i ells no. Que nosaltres no acceptem la violència, i ells sí. Jo crec que ser *abertzale* significa tenir un concepte molt clar de pertànyer a una nació. Això, en aquest poble no cal explicar-ho. Per a mi, és això, és la clara sensació de pertànyer a un poble amb les seues característiques que tots coneixem, amb aquests perfils culturals, lingüístics, de forma de ser, de tradicions jurídiques, polítiques, etc., que constitueixen un poble. Aleshores, aquest poble que ací no cal explicar als diaris que existeix, com és el cas de la comunitat autònoma que presideix el senyor Leguina, perquè un sentit col·lectiu, una voluntat col·lectiva clarament expressada, que desgraciadament no hi ha a Euskadi Nord, tant de bo, o que funciona d'una forma més difuminada a Navarra. Per a mi, això és ser *abertzale*. No significa ser el més alt, el més guapo, el més intel·ligent... no té res a veure amb el racisme.

—*¿I el dret d'autodeterminació? ¿És un dret que resta a Euskadi, o és un dret que ja ha exercit? Aquesta última és una versió que ja ha defensat alguna vegada.*

—Jo preferiria dir que està exercint-la. Hi ha un dret d'autodeterminació, jurídicament parlant, que seria el dret d'autodeterminació que en la història recent hem vist produir-se en països tercermundistes. Pensem en Tunísia, Algèria, en tot el món de l'Àfrica central que en aquesta darrera part del segle ha anat adquirint la seua independència. L'any 77, EE fou l'únic partit polític que en la discussió constitucional arribà a les Corts espanyoles amb una pretensió d'aquest tipus. Val a dir, nosaltres partiem de ser un país d'aquest estil: un país tercermundista, colonitzat, i preteníem que hi hagués un títol vuitè bis titulat «de l'autodeterminació», en el qual s'establien unes quantes normes molt senzilles perquè el poble, prèviament determinades condicions, establís aquest dret a anar un dia a les urnes per decidir si volia continuar unit a l'estat, o s'estimava més separar-se'n.

Aleshores, ens deixaren absolutament sols. En el Senat, el PNB votà en contra, que és una cosa que cal recordar-los de tant en tant. Votà en contra, i Herri Batasuna no hi era. Dels catalans, tan sols votaren favor Xirinacs i alguns senadors que hi havia d'Esquerra Republicana. Això ja és història, no pogué ser perquè no tingué prou suport.

I, després, vingué per a nosaltres l'estatut d'autonomia de Gernika,

bascos i dels bascos amb la resta de l'estat.

¿Per quant de temps? Doncs no ho sé, jo com a jurista, el que et dic és que no conec cap llei que haja durat mil anys, i molt poques que hagen durat cent anys. Quan s'esgote, el que el poble vulga. Si el poble vol més grans quotes d'autogovern, crec que té dret a obtenir-les. I, si el poble vol la pròpia independència, és a dir, la ruptura de tot vincle jurídic, polític,

saria dir més, que nosaltres trobem el favor en les classes intel·lectuals i dels ambients universitaris de la resta de l'estat, perquè en aquests sectors pensen que és molt bonic que hi pugua haver una esquerra de l'estil d'EE, que ells, fins i tot, no sé si en broma o entre cometes, anomenen una «esquerra postmoderna». Una esquerra que no tira pedres i sobretot empra molt el cap per a pensar i per a fabricar raonaments polítics.

—*Vostè és una persona que l'opinió pública lliga a la reinserció de presos i refugiats polítics. En el cas dels refugiats, ¿creu que el GAL esdevé un mitjà de pressió perquè aquests es reinseresquen?*

—Comprenc que se'm lligue amb la reinserció social, però no és la meua funció més important en la meua vida professional. La reinserció, en realitat, ha tingut moltes facetes, i a mi em fa molta gràcia pensar i recordar alguns reinserits que són a HB lluitant contra la reinserció, mentre que ells ho són.

Però ací, curiosament, els reinserits del 77 critiquen els reinserits del 81, quan aquests en realitat ni tan sols hagueren de firmar cap paper. Donec fe que tot reinserit que ha passat per les meues mans no ha comès cap acte que siga reprotxable, cap acte de delació ni d'humiliació en absolut. Això, ho podrà creure la gent o no, però és així. D'altra banda, no crec que el GAL tinga res a veure amb la reinserció. El GAL és un invent d'alguna zona de l'aparell de seguretat de l'estat, no sé si això es situa a nivell de Felipe González, supose que no, ni a nivell del ministre de l'interior, supose que tampoc, però és ben clar que apareix en algun punt d'aquest entramat que és Seguretat de l'Estat.

I el GAL és senzillament per intimidar ETA emprant allò de «ull per ull, dent per dent», i tot just s'acaba quan França comença a col·laborar amb Espanya en la funció de repressió dels militants d'ETA que són a l'altre costat. Però crec que qui realment sí que es constitueix en element per evitar la reinserció social és ETA. ETA, tant primer Solaun i Yoyes després, es fa bel·ligerant en el tema de la reinserció i, així, segons crec, estan matant objectors de consciència. Quan ETA mata Yoyes no és un problema entre generals rebels, sinó problema que un general liquida *in situ* un objector de consciència, que diu «jo ja no vull seguir amb les armes», allò que anomenariem objecció sobrevinguda. □

«Som una esquerra que no tira pedres i que empra el cap per a pensar».

que per a mi té importància pel que conté, però també per com es féu. Perquè, per primera vegada en molts anys, potser des de la guerra del 36, no s'havien assegut al voltant d'una taula tots els partits polítics bascos. Allí hi havia, com saps, fins i tot els extraparlamentaris. D'aquella negociació s'arribà a uns acords que no serien els òptims, els millors, però que eren els possibles i, sobretot, tenien el gran mèrit de ser denominador comú, d'estar comunament acceptats per gran part dels partits polítics bascos. I, finalment, Euskadi hi donà el vist-i-plau en un referèndum avalat per la major part dels bascos, cosa que amb la Constitució no s'havia fet.

A mi, em pareix que en aquell moment Euskadi s'estava autodeterminant. Però, ben entès, l'autodeterminació no és una cosa puntual i que acaba per ella mateixa; sinó que és un procés. Per això, quan dic que els bascos en certa manera s'han autodeterminat amb l'estatut d'autonomia de Gernika, vull dir que han decidit per algun temps quines seran les normes de relació política entre els mateixos

econòmic, amb l'Estat espanyol, per després establir-hi unes relacions sobiranes de nació a nació, doncs, el que el poble vulga.

Però també et dic que políticament i sent realistes, en aquest moment, entenc que en un horitzó d'ací a l'any 2000 hi ha prou terreny per seguir avançant. Com a basc, no renuncie a cap horitzó utòpic en el terreny de la independència i l'autogovern. El que passa és que no vull marejar la gent, no jugue amb els sentiments, perquè he optat per una línia de racionalitat.

—*Aquí és una opinió prou generalitzada en els sectors polítics que EE és un partit que gaudeix del favor de la premsa de Madrid. ¿Per què creu que pot passar això?*

—Jo m'estimaria més gaudir del favor de la premsa d'ací. Alguns ho fan pagant, és a dir, tenint premsa pròpia, perquè en aquest país quasi tothom té premsa pròpia. HB té el seu *Egin*, el PNB té el seu *Deia*, i, damunt, també la *Gaceta del Norte* en aquest moment. Nosaltres som molt menys rics, tenim molt menys diners i no podem tenir premsa pròpia. Jo go-